

**O‘ZBEKISTON TASHQI SAVDOSINING TARKIBI VA IQTISODIY
HAMKORLIK YO‘NALISHLARI**

*Pardayev Lochinbek Farxod o‘g‘li,
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
“Iqtisodiyot” kafedrasi katta o‘qituvchisi, Termiz(O‘zbekiston)
E-mail: lochinbek.pardayev@mail.ru
Tel.:+998 99 376 12 42*

***Annotatsiya:** Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasi jahon tajribasini e‘tiborga olgan holda ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarning o‘ziga xos va mos yo‘lini tanlab, uni bosqichma-bosqich amalga oshirmoqda. Iqtisodiy islohotlar natijasida erishilgan muvaffaqiyatlar, tub ijtimoiy-iqtisodiy o‘zgarishlar, eng muhimi, islohotlarga bo‘lgan yondoshuv jahon hamjamiyati tomonidan tan olinib, e‘tirof etilmoqda. Maqola O‘zbekiston tashqi savdo aloqalarining hozirgi holati statistik ma‘lumotlar asosida tahlil etilgan hamda iqtisodiy hamkorlik yo‘nalishlarida Markaziy Osiyo davlatlarining o‘rni haqida, uning ijobiy hamda salbiy tomonlarini ochib berishdan iborat.*

***Kalit so‘zlar:** Tashqi savdo, eksport, import, Markaziy Osiyo mamlakatlari, saldo, Tovar va xizmatlar.*

**СОСТАВ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ УЗБЕКИСТАНА И НАПРАВЛЕНИЯ
ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

***Аннотация:** Сегодня Республика Узбекистан, учитывая мировой опыт, выбрала уникальный и правильный путь социально-экономических реформ и шаг за шагом реализует его. Успехи, достигнутые в результате экономических реформ, коренных социально-экономических изменений, а главное, подхода к реформам признаны мировым сообществом. В статье на основе статистических данных анализируется современное состояние внешнеторговых связей Узбекистана и раскрывается роль стран Центральной Азии в сфере экономического сотрудничества, его положительные и отрицательные стороны.*

***Ключевые слова:** Внешняя торговля, экспорт, импорт, страны Центральной Азии, баланс, товары и услуги.*

**COMPOSITION OF FOREIGN TRADE OF UZBEKISTAN AND
DIRECTIONS OF ECONOMIC COOPERATION**

Annotation: Today, the Republic of Uzbekistan, taking into account world experience, has chosen a unique and correct path of socio-economic reforms and is implementing it step by step. The successes achieved as a result of economic reforms, fundamental socio-economic changes, and most importantly, the approach to reforms are recognized by the world community. The article, based on statistical data, analyzes the current state of foreign trade relations of Uzbekistan and reveals the role of the Central Asian countries in the field of economic cooperation, its positive and negative aspects.

Kirish. Globallashuv bugungi kunda jahon xo‘jalik tizimi rivojlanishining asosiy tendensiyalaridan biri hisoblanadi. Xalqaro ixtisoslashuv va kooperatsiyani chuqurlashtirish, mamlakatlar o‘rtasida texnologiyalar almashinuvini rivojlantirish barqaror iqtisodiy o‘shishni ta‘minlashning muhim omiliga aylanmoqda. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirish, uni texnik jihatdan qayta qurollantirish, ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarning raqobatbardoshlik darajasini oshirish vazifalarini hal etar ekan O‘zbekiston turli davlatlararo kooperatsiyalarda ishtirok etish, boshqa mamlakatlar bilan umumiy iqtisodiy makon barpo etish orqali xalqaro mehnat taqsimoti taqdim etadigan imkoniyatlardan maksimal foyda olishga intilmoqda.

Dunyo mamlakatlari ham huddi shunday vaziyatlar nomoyon bo‘lib, jahon xo‘jaligidagi davlatlar tashqi savdo aloqalarini qaytadan tashkil etish, ayrim tarmoq va sohalarda tarkibiy o‘zgartirishlarni chuqurlashtirish zarurati borligi ayon bo‘ldi [1, B 150].

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili: Bozor munosabatlariga o‘tish sharoitida tashqi savdoning o‘ziga xos xususiyatlari, milliy xo‘jaliklarning jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvining nazariy va amaliy muammolari, eksport salohiyatini oshirishning barqaror iqtisodiy o‘shishni ta‘minlashdagi roli MDH olimlari – V.I.Famichev, I.V. Kakushkina, M.S. Varonin, A.P. Kiriyevev, M. Dabrovki, E.F. Avdokushin, L.I. Abalkin, J.M.Adilov, A.Amriev, O.V.Ibragimov, I.Yu. Benke, va boshqalarning ilmiy tadqiqotlarida o‘z aksini topgan. O‘zbekistonning jahon xo‘jalik tizimiga integratsiyalashuvining asosiy yo‘nalishlari, mamlakatimiz tashqi iqtisodiy faoliyatini rivojlantirishning ilmiy-amaliy jihatlari, eksport salohiyatini oshirish imkoniyatlari respublikamiz iqtisodchilari – N.Sirajiddinov, A.V Vaxabov, A.M.Alimov, T.M.Ahmedov, SH.Arifxonov, A.Sh.Bekmuradov, A.K.Bedrinsev, A.Isadjonov, V.V.Kindalov, E.X.Maxmudov, A.F.Rasulov, E.F.Trushin, N.T.To‘xlijev, SH.J.Ermamatov F.X.Xakimov, N.B.Xolmatov, R.X.SHodiey, B.Ergashev, A.S.Yusupov va boshqalarning ilmiy ishlarida keng yoritib berilgan.

Tadqiqot metodologiyasi: Tadqiqot davomida iqtisodiy-statistik, tizimli tahlil, taqqoslash, monografik kuzatish va boshqa zamonaviy ilmiy o‘rganish usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishida tashqi savdo aloqalarining roli ahamiyatlidir. Raqobatbardosh, tayyor mahsulotlarni ishlab chiqarish, import qilinayotgan tayyor sanoat mahsulotlarini mahalliyashtirish va tashqi savdoning tarkibiy qismi bo'lgan ekportda ijobiy saldog'a erishish muhimdir.

Mustaqillik yillarda O'zbekiston tashqi savdo munosabatlari erkinlashtirish borasida chuqur islohatlar amalga oshirilishi natijasida tashqi savdoning geografik va tovar tarkibida jiddiy o'zgarishlar yuz berdi. O'zbekiston bugungi kunda 45 dan ortiq mamlakatlar bilan ikki tomonlama savdo aloqalariga ega. Tashqi savdo aylanmasi 1991-yildagi 2,1 mlrd. Dollardan 2023-yilda 62,6 mlrd. dollar hajmiga yetdi, ya'ni 29,8 martaga oshdi. Ayni vaqtda tashqi savdo balansida -13 715,0 mlrd. dollarlik salbiy saldo qayd etilgan[2, B 86].

Bu ko'rsatgichlarning barchasi, avvalo, eksport tarkibida yuqori qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan raqobatdosh tayyor mahsulotlar ulushining izchil oshishi, birinchi navbatda, iqtisodiyotning o'sib borayotgan salohiyati va imkoniyatlaridan dalolat beradi. Jumladan 2022-yilda mamlakat eksporti tarkibida sanoat tovarlari 22,2% ga, oziq-ovqat mahsulotlari 8,3% ga va xizmatlar sohasi 22,6% ga yetgan bo'lsa, ushbu ko'rsatgichlar 2023-yilga kelib mos ravishda 16,6% 7,3% va 21,2% ni tashkil etdi (1-jadval).

Mamlakatimiz eksportning geografik tarkibida MDH mamlakatlarining ulushi 2013-yil yakunlariga ko'ra 43,4%ni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda 39,3%ni tashkil qildi. 2023-yilda mamlakatimiz korxonolari eksportining 40,8% Rossiya Federatsiyasi, 16,9% Qozog'iston, 7,0% Qirg'iziston hissasiga to'g'ri keldi. Jami eksport tarkibida uzoq xorij mamlakatlarining ulushi 2023-yilda 56,6% ni tashkil etdi[3].

1-jadval

O'zbekiston eksportining tovar tarkibi, foizda

Eksport tarkibi	Mln. AQSH dollari		O'zgarish sur'ati %da		Umumiy hajmga nisbatan %da	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Jami eksport	19732,6	24426,2	118,4	123,8	100,0	100,0
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	1631,5	1777,6	118,9	109,0	8,3	7,3
Ichimliklar va tamaki	111,0	123,0	3,1	110,7	0,6	0,5
Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari	393,6	324,9	77,2	82,5	2,0	1,3
Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar	1215,2	940,5	132,8	77,4	6,2	3,9

Hayvon va o‘simliklar moylari (yog‘lari), yog‘lar va mumlar	21,2	14,2	13,9	66,9	0,1	0,1
Kimyoviy vositalar va shunga o‘xshash mahsulotlar	1307,7	1314,4	115,0	100,5	6,6	5,4
Sanoat tovarlari	4383,5	4058,7	101,2	92,6	22,2	16,6
Mashinalar va transport asbob-uskunolari	973,7	1305,2	140,4	134,0	4,9	5,3
Turli xil tayyor buyumlar	1106,1	1195,6	141,7	108,1	5,6	4,9
Boshqa tovarlar	4132,3	8192,6	96,0	198,3	20,9	33,5
Xizmatlar	4456,7	5179,7	172,6	116,2	22,6	21,2

Manba: <http://stat.uz/> O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi ma‘lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan

2023-yilda respublikamiz importi tarkibida ham ijobiy siljishlar ro‘y berdi. Mamlakatni modernizatsiyalash, texnik va texnologik jihatdan qayta qurollantirish tadbirlarining keng miqyosda amalga oshirilishini ta‘minlash jami importning tovar tarkibida mashina asbob-uskunalar importi ulushining jadal o‘shishiga olib keldi. 2023- yilning yanvar-dekabr oylarida import hajmi 38 141,2 mln. AQSH dollarini va 2022- yilning mos davriga nisbatan 24,0 % ni tashkil etdi. Import tarkibida eng katta ulush, mashinalar va transport asbob-uskunolari (39,2 %), sanoat tovarlari (16,6 %) hamda kimyoviy vositalar va shunga o‘xshash mahsulotlar (12,8 %) hisobiga to‘g‘ri keldi. (2-jadval).

2-jadval

O‘zbekiston importining tovar tarkibi, foizda

Eksport tarkibi	Mln. AQSH dollari		Ozgarish sur‘ati %da		Umumiy hajmga nisbatan %da	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Jami eksport	30 767,8	38 141,2	120,6	124,0	100,0	100,0
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	3 392,9	3 495,7	135,2	103,0	11,0	9,2
Ichimliklar va tamaki	139,2	191,6	154,8	137,6	0,5	0,5
Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg‘idan tashqari	1 283,6	1 125,3	111,2	87,7	4,2	3,0
Mineral yoqilg‘i, yog‘lash moylari va shunga o‘xshash materiallar	1 795,1	2 633,6	115,3	146,7	5,8	6,9

Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar	400,9	425,4	97,5	106,1	1,3	1,1
Kimyoviy vositalar va shunga o'xshash mahsulotlar	4 372,2	4 864,5	117,1	111,3	14,2	12,8
Sanoat tovarlari	5 746,9	6 322,8	122,1	110,0	18,7	16,6
Mashinalar va transport asbobuskunalari	9 695,7	14 935,2	117,4	154,0	31,5	39,2
Turli xil tayyor buyumlar	1 330,9	1 489,8	101,9	111,9	4,3	3,9
Boshqa tovarlar	62,9	90,9	5,4p	144,5	0,2	0,2
Xizmatlar	2 547,5	2 566,4	144,1	100,7	8,3	6,7

Manba: <http://stat.uz/> O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

2023- yilning import hajmi 38 141,2 mln. AQSH dollarini va 2022- yilning mos davriga nisbatan 24,0 % ni tashkil etdi. Import tarkibida eng katta ulush, mashinalar va transport asbob-uskunalari (39,2 %), sanoat tovarlari (16,6 %) hamda kimyoviy vositalar va shunga o'xshash mahsulotlar (12,8 %) hisobiga to'g'ri keldi[4].

Mamlakat importining geografik tarkibini ko'rib chiqadigan bo'lsak, uzoq xorij mamlakatlarning ulushi 67,3% ni tashkil etgan bo'lsa, o'z navbatida MDH mamlakatlarning ulushi mos ravishda 32,7% ni tashkil etgan. Bunda mamlaktimizning import tarkibida mashina va asbob uskunalarning hajmini oshganligini asosiy sabab qilib keltirishimiz mumkin. Shu o'rinda mamlaktimiz tashqi savdosida quyidagi mamlakatlarning ulushini ko'rishimiz mumkin.

3.1.3-jadval

Tashqi savdoning mamlakatlar guruhi bo'yicha ma'lumot

Yuqori darajada rivojlangan mamlakatlar	MDH mamlakatlari	Yevropa mamlakatlari	Boshqa mamlakatlar
AQSh	Rossiya	Avstriya	Avstraliya
Buyuk Britaniya	Ukraina	Shveytsariya	Gonkong
Germaniya	Belorus	Niderlandiya	JAR
Kanada	Qozog'iston	Ispaniya	Isroil
Koreya	Qirg'iziston	Portugaliya	BAA
Yoponiya	Tojikiston	Finlandiya	Quvayt
Braziliya	Ozarbayjon	Belgiya	Malayziya
Fransiya	Moldova	Shvetsiya	Meksika

XXR	Armaniston	Daniya	Misr Arab Respublikasi
Italiya	*Turkmaniston	Norvegiya	SAP
		Ruminiya	Tayvanturkiya
		Vengriya	Fillipin
		Bolgariya	Hindiston
		Polsha	Eron
		Boshqalar	Litva
			Latviya
			Boshqalar

Manba: <http://wto.org.com//> Xalqaro savdo tashkiloti ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Ta'kidlash lozimki, O'zbekiston doimiy tarzda MDH doirasidagi integratsiya jarayonlarini rivojlantirishning tashabbuskorlaridan biri bo'lib kelgan.

O'zbekiston uchun Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan o'zaro hamkorlik munosabatlarini rivojlantirish alohida o'ringa ega, chunki ko'p yillik tarixiy rivojlanish davomida Markaziy Osiyo davlatlari o'rtasida mustahkam hamkorlik munosabatlari shakllangan. Mamlakatlar iqtisodiyoti asosiy va yetakchi tarmoqlarining o'xshashligi, ularning yaxlit hududiy birlikka ega ekanligi, suv va energetika manbalarining yagonaligi va ulardan birgalikda foydalanish zaruriyati, yagona transport va kommunikatsiya tizimining mavjudligi, ekologik muammolarning bir xilligi mintaqa respublikalari o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarning doimiy bo'lishini ta'minlaydi. Mintaqa xalqlarining diniy, madaniy, til, urf-odat, an'ana va ma'naviy birligi esa hamkorlik aloqalarining yanada chuqurroq va har tomonlama bo'lishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bugungi kunga kelib mustaqillikni mustahkamlash, iqtisodiyotga bozor munosabatlarini joriy qilish va jahon xo'jalik tizimida o'z o'rnini egallash g'oyalari Markaziy Osiyo mamlakatlarining iqtisodiy, ma'naviy va intellektual salohiyatlarini birlashtirishni taqozo qilmoqda.

O'zbekiston Respublikasining Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan savdo aylanmasi 2012 yilda 2015 yilga nisbatan 3577 mln dollardan 3946,8 mln dollargacha, ya'ni 1,2 martaga o'sgan. Ayniqsa, Qozog'iston va Qirg'iziston bilan savdo aloqalari yuqori sur'atlarda o'sdi(4-jadval).

4-jadval

O'zbekiston Respublikasining Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan tashqi savdo aylanmasi dinamikasi, mln doll.

	Qirg'iziston	Tojikiston	Qozog'iston	Turkmaniston	MO bo'yicha jami
--	--------------	------------	-------------	--------------	------------------

2020	907,1	493,9	3005,7	538,1	4944,8
2021	953,6	605,0	3920,5	902,1	6381,2
2022	1259,1	675,5	4636,6	926,8	7498
2023	953,4	756,8	4398,9	1094,4	7203,5
2023 yilda 2020 yilga nisbatan, marta	1,05 marta	1,5 marta	1,4 marta	2,03 marta	1,45 marta

Manba: <http://stat.uz/> O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlari asosida muallif tuzilgan.

Agar 2020 yilda O‘zbekistonning Qozog‘iston bilan tashqi savdo aylanmasi 3005,7 mln dollarni tashkil etgan bo‘lsa, 2023 yilga kelib bu ko‘rsatkich 4398,9 mln dollarga yetdi, ya’ni tahlil qilinayotgan davr mobaynida 1,4 martaga ko‘paydi. Ayni vaqtda Turkmaniston bilan tashqi savdo aylanmasi 538,1 mln. dollardan 1094,4 mln. dollargacha, ya’ni 2,03 martga oshdi. Tojikiston va Qirg‘iziston bilan savdo aloqalari nisbatan sust kechayotganligini ta’kidlash zarur.

Shuni alohida ta’kidlash lozimki, garchi mintaqa mamlakatlari bilan savdo aloqalari yuqori sur’atlarda o‘sayotgan bo‘lsa-da, O‘zbekistonning mintaqa mamlakatlari bilan integratsiya aloqalari chuqurlashayotganligini anglatmaydi. Integratsiya jarayonlariga baho berishda mintaqa mamlakatlari bilan tashqi savdo aylanmasining jami tashqi savdo aylanmasidagi ulushini tahlil qilish maqsadga muvofiq.

5-jadval

Markaziy Osiyo mamlakatlarining O‘zbekiston Respublikasi tashqi savdo aylanmasidagi ulushining o‘zgarishi(foizda)

	Jami tashqi savdo aylanmasi	MO mamlakatlari bilan tashqi savdo aylanmasi	MO mamlakatlarining ulushi, %
2020	36 256,1	4944,8	13,6
2021	42 170,5	6381,2	15,1
2022	50 061,5	7498	14,9
2023	62567,4	7203,5	11,5
2023 yilda 2020 yilga nisbatan, marta	1,7 marta	1,45 marta	-

Manba: <http://stat.uz//> O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi ma‘lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Jadval ma‘lumotlaridan ko‘rinib turibdiki, O‘zbekistonning Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan tashqi savdo aylanmasi o‘shish tendensiyasiga ega bo‘lgan va Markaziy Osiyo mamlakatlarining jami tashqi savdo aylanmasidagi ulushi ham yaxshilangan. Agar 2020 yilda O‘zbekiston tashqi savdo aylanmasining 13,6 foizi Markaziy Osiyo mamlakatlariga to‘g‘ri kelgan bo‘lsa, 2023 yilga kelib bu ko‘rsatkich 11,2 foizgacha kamaygan(5-jadval).

Yuqoridagi ko‘rsatkichlar garchi o‘shish tendensiyasiga ega bo‘lgan bo‘lsa-da, tashqi savdoning umumiy qiymatida sezilarli o‘zgarish kuzatilmagan va bunga bir qator sabablari mavjud bo‘lib, ulardan asosiylari quyidagilardan iborat:

- sun‘iy rejali baholardan bozor baholariga o‘tish tashqi savdo aloqalari samaradorligiga baho berish tizimining sezilarli darajada o‘zgarishiga olib keldi. Buning natijasida iqtisodiy islohotlarga qadar rentabel hisoblangan juda ko‘p aloqalar norentabel bo‘lib qoldi. Shu bilan birga Markaziy Osiyo mamlakatlarining har biri nafaqat mintaqa yoki MDH doirasida, balki uzoq xorijdan ham hamkor tanlash imkoniyatiga ega bo‘ldi. Bu esa mamlakatlarda tovarlar oqimining qayta taqsimlanishiga olib keldi;

-mintaqa respublikalarida amalga oshirilayotgan iqtisodiyotni tarkibiy jihatdan qayta qurish siyosati rivojlangan mamlakatlar bilan savdo-iqtisodiy aloqalarni rivojlantirishni rag‘batlantirdi. Buning asosiy sababi shundan iboratki, iqtisodiyotni tarkibiy jihatdan qayta qurish va modernizatsiyalash yangi texnika va texnologiyalarni keng miqyosda sotib olishni taqozo etadi. Bunday texnika va texnologiyalarni esa faqat uzoq xorij mamlakatlaridan sotib olish mumkin;

-mintaqa mamlakatlari iqtisodiyotlari tarkibining o‘xshashligi o‘zaro savdo aloqalari ulushining qisqarishiga olib kelgan sabablardan yana biridir. Gap shundaki, mintaqa mamlakatlari tomonidan eksport qilinadigan tovarlarning aksariyati (yoqilg‘i-energetika resurslari, qimmatbaho metallar, paxta tolasi va boshqalar) barcha respublikalarda ishlab chiqariladi;

-mamlakatlarda amalga oshirilayotgan import o‘rnini bosish siyosati natijasida ko‘plab ehtiyojlarni ichki ishlab chiqarish evaziga qoplash imkoniyati paydo bo‘ldi. Masalan, O‘zbekistonda g‘alla va energetika mustaqilligiga erishish don va yoqilg‘i resurslari importining sezilarli darajada qisqarishiga olib keldi. Bu mahsulotlarning aksariyat qismi Markaziy Osiyo mamlakatlaridan, jumladan, Qozog‘iston Respublikasidan sotib olinar edi.

Yuqoridagi tahlil natijalaridan shunday xulosa chiqarish mumkinki, O‘zbekistonning Markaziy Osiyo mamlakatlariga bog‘liqligi pasaymoqda. Bu esa mintaqa bozoridan yetarli darajada foydalanilmayotganligini ko‘rsatadi. Vaholanki, Markaziy Osiyo

mamlakatlari bilan savdo-iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish O'zbekiston uchun qator afzalliklarga ega:

Birinchiidan, respublika geografik nuqtai nazardan anklav davlat hisoblanadi. Boshqacha qilib aytganda, O'zbekistondan bevosita eng arzon transport turi hisoblangan dengiz yo'llariga chiqish imkoniyati mavjud emas. Bu o'z navbatida transport xarajatlari bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradi hamda mahsulot tannarxi va uning raqobatbardoshlik darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan savdo-iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish esa yirik transport xarajatlarini talab qilmaydi.

Ikkinchiidan, Markaziy Osiyo O'zbekistonda ishlab chiqarilayotgan tayyor mahsulotlar uchun yirik bozor hisoblanadi. Respublikamizda ishlab chiqarilayotgan tayyor tovarlar energiya va material sig'imining yuqoriligi, sifat darajasining nisbatan pastligi ularning raqobatbardoshlik darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli tayyor mahsulotlarni uzoq xorij mamlakatlariga sotish ancha murakkab. Ichki bozor yetarli darajada to'yinmagan Markaziy Osiyo mamlakatlarida esa O'zbekiston tayyor mahsulotlari raqobatbardosh hisoblanadi.

Uchinchiidan, mintaqa mamlakatlarida bir turdagi tovarlarni katta miqdorda ishlab chiqarish imkoniyatlari mavjud. Paxta, meva, sabzovot, ko'mir, gaz, neft, oltin mintaqadagi davlatlarning deyarli barchasida ishlab chiqariladi. Ana shu tarmoqlarda mahsulot miqdori va sifatini belgilash bo'yicha kelishuvlarga erishish, bu mahsulotlarni qayta ishlash va ularni eksport qilish bo'yicha yagona siyosatni yurgizish maqsadga muvofiq. Agar mintaqadagi respublikalar jahon bozoriga alohida chiqsalar ular o'zaro raqobatchilarga aylanadilar, ularning birgalikda chiqishi mamlakatlar iqtisodiyotini bozor kon'yunkturasiga bog'liqligini pasaytiradi va mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshiradi.

To'rtinchiidan, Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan savdo-iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish boshqa sohalarda ham hamkorlik munosabatlarining faollashuviga olib keladi. Natijada yirik mablag'lar talab etuvchi ulkan investitsiya loyihalarini amalga oshirish uchun moliyaviy mablag'larni birlashtirish imkoniyati yuzaga keladi.

Ta'kidlash lozimki, savdo aloqalari mintaqada integratsion aloqalar rivojlanishi uchun asos bo'lib hisoblanadi. Savdo aloqalarining rivojlanishi esa Markaziy Osiyoda bosqichma-bosqich erkin savdo zonalari, bojxona ittifoqi, umumiy bozor va yagona iqtisodiy hudud shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Xolmatov N.B. O'zbekistonda tashqi savdo sohasida boshqaruv tizimining takomillashuv yo'nalishlari. "Mamlakatlar tashqi iqtisodiy faoliyati samaradorligini oshirishning innovatsion jihatlari: xorij tajribasi, zamonaviy tendensiyalar, ustuvor yo'nalishlari" respublika ilmiy-amaliy konferensiya 1-qism. – T. 2017. – B. 150-153.

2. V. Vahobov, D. A. Tadjibayeva, Sh. X. Xajibakiyev. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar. T. 2015. – B. 280.
3. Pardayev L.F. "THE CURRENT STATE OF TRADE RELATIONS BETWEEN UZBEKISTAN AND THE CIS COUNTRIES." Thematics Journal of Social Sciences 10.7 (2021).
4. O‘zbekiston Respublikasi tashqi savdo aylanmasi (2023- yil yanvar-dekabr) <https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/49769-o-zbekiston-respublikasi-tashqi-savdo-aylanmasi-2023-yil-yanvar-dekabr-2> [19.03.2024]

